

CUPRINS

<i>Introducere</i>	7

CAPITOLUL I

UN SECOL DE PROZĂ

1. Criteriu și argumente ale periodizării	13
2. Etapele prozei în secolul XX. Caracterizare generală și delimitări de esență. Rolul hermeneutic al poeziei	15
2.1. Primele două decenii	15
2.2. Perioada interbelică	17
2.3 Perioada postbelică	20
Sugestii pentru pregătirea tematicii Capitolului I	27

CAPITOLUL II

PRIMELE DECENII ALE SECOLULUI XX

Sucesiune și tranziție

1. Trăsături generale, specifice etapei	31
2. Prozatori reprezentativi	38
Umoriști în descendență carageleană	55
Sugestii pentru pregătirea tematicii Capitolului II	62

CAPITOLUL III

EVOLUȚIA PROZEI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Sincronism și diferențiere

1. Caracter de ansamblu, diferență specifică față de etapa anterioară	67
1.1. Un context favorabil	67
1.2. Caracteristica esențială	69
1.3. Decalaj și recuperare. Construcția unei POETICI a romanului ..	75

1.4. Principalele opțiuni (direcții) ale POETICII romanului	
interbelic românesc	85
A. Opțiunea pentru tradiția cea mare a romanului	85
B. Teoria modernistă a prozei	100
C. Opțiunea pentru autenticitate și experiență	107
D. Altă viziune asupra realului și a literaturii	122
Sugestii pentru pregătirea tematicii Capitolului III.1	131
2. Mari prozatori interbelici	133
Sugestii pentru pregătirea tematicii Capitolului III.2	181
3. Jurnalul intim	185
3.1. Formele confesiunii subiective. Caracteristici generale	187
3.2. Particularizarea jurnalului intim	188
3.3. Momente structurante în evoluția genului din cultura	
universală	192
3.4. Jurnalul intim în cultura română	196
Sugestii pentru pregătirea tematicii Capitolului III.3	202

CAPITOLUL IV

PROZA ROMÂNEASCĂ ÎN PERIOADA POSTBELICĂ

Sincopă și întoarcere la literatură

1. Caracteristicile și periodizarea prozei postbelice	207
2. Autori reprezentativi	209
Sugestii pentru pregătirea tematicii Capitolului IV	232
<i>Bibliografie generală</i>	233

© Editura Fundației *România de Măine*, 2008
Editură acreditată de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului
prin Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CURTICEANU, MARIN VALENTINA
Configurări ale prozei românești în secolul XX / Valentina
Marin Curticeanu - București, Editura Fundației *România de*
Măine, 2008
ISBN 978-973-163-152-3

821.135.1.09-1"19"

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă și prin orice mijloace tehnice, este strict interzisă și se pedepsește conform legii.

Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului revine exclusiv autorului/autorilor

Redactor: Cosmin COMARNESCU
Tehnoredactor: Marcela OLARU
Coperta: Cornelia PRODAN

Bun de tipar: 23.01.2008; Coli tipar: 15
Format: 16/61×86

Editura Fundației *România de Măine*
Bulevardul Timișoara nr.58, București, Sector 6
Tel./Fax: 021/444.20.91; www.spiruharet.ro
e-mail: contact@edituraromaniademaine.ro

TESTE DE AUTOEVALUARE

1.

A. Subiecte de sinteză

- Motivația alegerii unui *criteriu specific* de clasificare a prozei românești din secolului al XX-lea în trei etape distincte.
- Elementele esențiale care deosebesc *primele decenii* de *perioada interbelică*.
- Argumente ale aplicării unui criteriu de esență (specific) *perioadei postbelice*, influențată nemijlocit de schimbările istorice ale României de după al Doilea Război Mondial.

B. Aplicații analitice. Studii de caz

- Comparați *criteriile* de clasificare a prozei postbelice din câteva sinteze critice recomandate în *Bibliografia facultativă* (inclusiv cu cel aplicat în manualul de față). Exprimați-vă punctul de vedere personal, pe baza unei scurte argumentații.

2.

A. Subiecte de sinteză

- Trăsături ale ansamblului vieții literare din primele decenii ale secolului al XX-lea care confirmă caracterul *tranzitoriu* al acestei perioade.
- Particularitățile prozei din *primele decenii* (orientare ideologică și viziune artistică dominante, structuri epice și teme predilecte, procedee narrative, univers, personaje specifice).

- Autori de *povestire* și *proză scurtă*, în linie tradiționalistă, reprezentativi pentru literatura primelor decenii (*evocatori* în linie eminescian-sadoveniană și *umoriști* în descendență caragealeană).
- *Romancieri* și opere relevante într-un peisaj sărac în ilustrarea acestui gen în primele decenii ale secolului al XX-lea.
- Elemente novatoare pe fondul prozei tradiționaliste în primele decenii (*G. Galaction*, dar, mai ales, *D. Anghel*).

B. Aplicații analitice. Studii de caz

- Comparați, din perspectiva raportului *proză tradițională / proză modernă*, schița lui I.A. Bassarbescu *Sâmburele* cu poemul în proză *Oglinda fermecată* de D. Anghel.
- Comparați tratarea aceleiași teme, *patima înnavușirii, a banului*, în două structuri epice diferite: **nuvela** lui G. Galaction *Moara lui Călifar* și **romanul** *Arhanghelii* de Ion Agârbiceanu (viziune, procedee, univers, personaje, plan narativ, stil).
- Urmăriți evoluția cuplului *Sașa Comăneșteanu – Matei Damian* din primul volum al ciclului *Comăneștenilor*, subliniind caracteristicile tematice, de viziune și procedeele specifice liniei tradiționaliste a prozei românești din primele decenii.
- Extrageți din romanul *Viața la țară* de D. Zamfirescu două pasaje descriptive și evidențiați-le particularitățile.

3.

A. Subiecte de sinteză

- Originalitatea și modernitatea realismului rebrenian (univers rural și citadin, tematică, psihologii, structuri și procedee compoziționale, stil etc.)
- Problematika și tipologia personajelor în romanele lui Camil Petrescu. Reflectarea teoriei autenticității în *Ultima noapte de dragoste...* și *Patul lui Procust*.

- Frescă socială, morală, familială, particularitatea lumii *Cetății vii*, în romanul analitic al Hortensiei Papadat-Bengescu. Originalitatea analizei, perspectiva narativă (între *subiectivitate* și *obiectivare*), caracterul novator al regimului personajului.
- Teme fundamentale și unitate de viziune în proza lui Mircea Eliade. Proza autenticității și proza fantastico-mitică.
- Particularitatea operei sadoveniene în contextul *modernității* românești și universale din prima jumătate a secolului XX.
- Evoluția creației sadoveniene de la debut la etapa maturității creatoare. *Supratema* întregii opere, tratarea ei în capodoperele autorului.
- Modificarea viziunii asupra realului și a literaturii în opera lui Mateiu Caragiale – nonconformismul, abaterea ca mod de viață și atribut al creației.

B. Aplicații analitice. Studii de caz

- Argumentați caracterul simbolic al scenei în care *Ion* sărută pământul (din prima parte a romanului) comparând două mărturii ale autorului:
 1. *Mărturisiri* 1932 (fragmente reproduse în *Poetica romanului românesc interbelic*, op. cit., p.165-168);
 2. *O definiție a romanului* (interviu reprodus în *Poetica*, op. cit., p.171).
- Comparați, din perspectiva zbaterii între *pasiune* și *realizare socială*, evoluția și destinul tragic a două personaje rebreniene: *Ion* și *Toma Pahonțu*, ținând seama de contextul și categoria socială cărora le aparțin.
- Efectuați o analiză comparativă a viziunii asupra psihologiei țărănești din romanul *Ion* și unul dintre romanele pe aceeași temă din alte literaturi (*Țăranii* de Balzac, *Pământul* de Zola, *Fruitele mâniei* de Steinbeck, *Țăranii* de Wl. Reymont, *Oameni de porumb* de Asturias).

- Analizați secvențele din *Fecioarele despletite*, citate în manual, în care Mini „cu un creion fin în degetele cugetărei” făcea desenul celor două părți ale *trupului sufletesc* al *doctorului Rim* (eul real și eul interior), punând în evidență caracterul *ironic* al reflecțiilor.
- Comparați câteva perspective narative diferite, asupra aceluiași personaj (Emilia) din romanul lui Camil Petrescu, *Patul lui Procust*.
- Argumentați analitic în ce constă unitatea celor două părți ale romanului *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*.
- Analizați comparativ procedeele de realizare a *fantasticului* și *simbolistica* din nuvelele *Șarpele* și *Pe strada Mântuleasa* de Mircea Eliade.
- Urmăriți acumularea treptată a *semnelor* irealului în existența lui Egor și comentați impactul pe care l-au avut asupra sa *fantasticele* întâlniri erotice de la conacul doamnei Moscu (*Domnișoara Christina* de Mircea Eliade).
- Comentați simbolul *Crengii de aur* pornind de la cuvintele semnificative ale lui Kesarion Breb, citate în manual.
- Extrageți elementele caracteristice *dandysmului* din nuvela *Remember* de Mateiu Caragiale, raportându-vă la personajul Aubrey de Verre și la povestirea naratorială autobiografică.
- Analizați romanul *Craii de Curtea-Veche* din perspectiva *artei poetice* mateine.

4.

A. Subiecte de sinteză

- Particularitățile perioadei postbelice, consecințele schimbărilor istoriei asupra evoluției literaturii. Formele radicale, diminuarea presiunii politice și a cenzurii ideologice după anii '60, intensitatea diferită a acestora și formele de escamotare a ei.

- Clasificarea (didactică) a prozei postbelice în *cinci etape*, caracterizarea fiecăreia din perspectivă axiologică.
- Caracterul eterogen al primei etape, situată în *prelungirea* perioadei interbelice.
- Întreruperea cursului normal de evoluție a prozei în *obsedantul deceniu*. Falsificarea realului și a literaturii (conceptul de *realism socialist*). Autori cu opere tipice sau parțial compromise. Prozatori autentici, afirmați în *obsedantul deceniu*, cu evoluție ulterioară proprie: Zaharia Stancu, Petru Dumitriu, Eugen Barbu (formule caracteristice, opere reprezentative).
- Modificările de esență, specifice evoluției *prozei*, care au urmat *obsedantului deceniu* și *caracterizează deceniile șase și șapte* ale secolului XX.
- Tematică, formule narrative și compoziționale la romancierii reprezentativi din deceniile șase și șapte.
- Perspectiva nouă asupra universului rural și a psihologiei țărănești în creația lui Marin Preda.
- Particularitățile prozatorilor târgovișteni și contribuția lor la evoluția prozei postbelice.
- *Autenticitate* și *textualism* la tinerii prozatori din deceniile optzeci-nouăzeci.

B. Aplicații analitice. Studii de caz

1. Analizați nuvela **La câmp** din volumul de debut al lui Marin Preda și puneți în evidență comportamentul special al naratorului.
2. Argumentați dacă atitudinea naratorială din volumul **Întâlnirea din Pământuri** se regăsește în romanul **Moromeții**.
3. Comparați viziunea asupra erosului din romanele **Cel mai iubit dintre pământeni** de Marin Preda **Bunavestire** de N. Breban și **Matei Iliescu** de Radu Petrescu.